

Regionale Energie Strategie en de Omgevingswet

No time to waste!

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Het is 2050. Nederland werkt, woon en recreëert duurzaam en heeft daarbij geen CO₂-uitstoot meer. En dat is al lang de normaalste zaak van de wereld. Dat is niet altijd zo geweest, want er is veel veranderd. De energietransitie heeft plaatsgevonden en daar hebben we allemaal wel iets van gemerkt. Bedrijven, huishoudens en de overheid hebben grote stappen moeten zetten om dit te bereiken. De ruimte om ons heen is veranderd, en daar hebben we goed aan gedaan. Technieken, ruimtelijke ingrepen, regelgeving en innovatie hebben ons geholpen om energiezuiniger te leven en veel van onze energie in onze eigen regio en buurt zelf op te wekken. Maar vooral door pro-actief te handelen en slim gebruik te maken van nieuwe wetten, kaders en regels hebben we in Nederland ervoor gezorgd dat toekomstige generaties kunnen genieten van deze leefomgeving.

Routepanner voor Omgevingswet en regionale energiestrategie doelen 2030

Het Nationaal Programma RES heeft aan o.a. Antea Group gevraagd om te verkennen hoe de resultaten uit de RES processen vertaald kunnen worden in de Ow-instrumenten.

Daarbij is gekeken naar de onderlinge relaties tussen de instrumenten en processen (koppelkansen en risico's) en wat er nodig is om in 2025 vergunningen te verlenen om de RES-doelen voor 2030 te realiseren.

De routepanner maakt meerdere wegen van de RES naar een omgevingsvergunning inzichtelijk. De realisatie van projecten die bijdragen aan het behalen van de klimaatakkoorddoelen zijn afhankelijk van deze processen.

Opgave energietransitie

De energietransitie, de verandering van de energievoorziening naar een duurzaam, op hernieuwbare energie gebaseerd systeem, is een immense opgave. In Nederland zullen vijf sectoren; mobiliteit, industrie, duurzame opwek, de gebouwde omgeving en de landbouw hun broeikasgasuitstoot in 2030 met ongeveer de helft moeten verminderen ten opzichte van 1990. In 2050 zal de CO₂-uitstoot nagenoeg nul moeten zijn. Voor de doelstellingen in 2030 is in 2019 het [klimaatakkoord](#) gepresenteerd.

Voor de energietransitie is Nederland verdeeld in 30 regio's die de afspraken, met name op het gebied van gebouwde omgeving en duurzame opwek, in het Klimaatakkoord uitvoeren. De afspraken die regio's maken komen in een Regionale Energie Strategie (RES). Eén van de afspraken is dat de 30 regio's samen per jaar ten minste 35 TWh hernieuwbare energie opwekken. In hun RES geven alle regio's aan waar en hoeveel hernieuwbare energie ze in de regio kunnen opwekken tot het jaar 2030. Daarnaast geven ze aan hoe ze willen omgaan met duurzame warmte en wat dit vraagt van de energie-infrastructuur.

Kansen: Energietransitie en Omgevingswet

Tegelijkertijd met het opstellen van de RES zullen gemeenten aan de slag gaan met de invoering van de Omgevingswet. Deze nieuwe wet voegt tientallen wetten op het gebied van ruimtelijke ordening en milieu samen. Per 1 januari 2022 aanstaande is deze wetgeving van kracht. Er is een belangrijke koppeling tussen de energietransitie en de Omgevingswet.

De Omgevingswet noodzaakt overheden om hun beleid en regelgeving tegen het licht te houden en waar nodig aan te passen aan de eisen die de Omgevingswet stelt. Het doel van de Omgevingswet is samen te vatten als het vinden van een balans tussen het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. Beleid en regelgeving moeten gericht zijn op het behalen van dit doel. Als de energietransitie gekoppeld wordt aan dit doel, dan ontstaat een uitgelezen kans om de energietransitie tot een centraal en verbindend concept in het instrumentarium van de Omgevingswet te maken. Overheden hebben een grote mate van vrijheid om te bepalen hoe zij de instrumenten die de Omgevingswet hen biedt in te richten en toe te passen. De keuzes die over dit inrichten en toepassen gemaakt worden bepalen in grote mate welke afspraken en samenwerkingen tussen partijen vastgelegd kunnen worden om de doelstellingen uit het Klimaatakkoord te halen. Het is dus cruciaal om goed inzicht te hebben in het beschikbare instrumentarium.

Energietransitie versnellen met instrumenten uit de Omgevingswet: leren van acht pilots

Besluiten voor de energietransitie zullen worden vastgelegd in een omgevingsvisie, omgevingsplan en/of een omgevingsprogramma. De wijze waarop dit kan worden gedaan en hoe deze instrumenten kunnen helpen bij het vormgeven van de transitie, is nieuw. Het is een leerproces waarin betrokkenen stap voor stap ervaren wat nodig is, wat werkt en wat niet werkt. In dit leerproces zijn pilots en het delen van ervaringen daaruit cruciaal.

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken is daarom acht pilots gestart gericht op het versnellen van de energietransitie met instrumenten uit de nieuwe Omgevingswet. In deze pilots werken de gemeenten elk aan een specifieke eigen opgave. De pilots wisselen ervaringen uit en werken daarin tevens aan een aantal generieke onderzoeksvragen. De pilots worden elk begeleid door een pilotcoach.

Binnen dit consortium leverde Antea Group het projectmanagement, kennis en begeleidt Antea Group drie pilots.

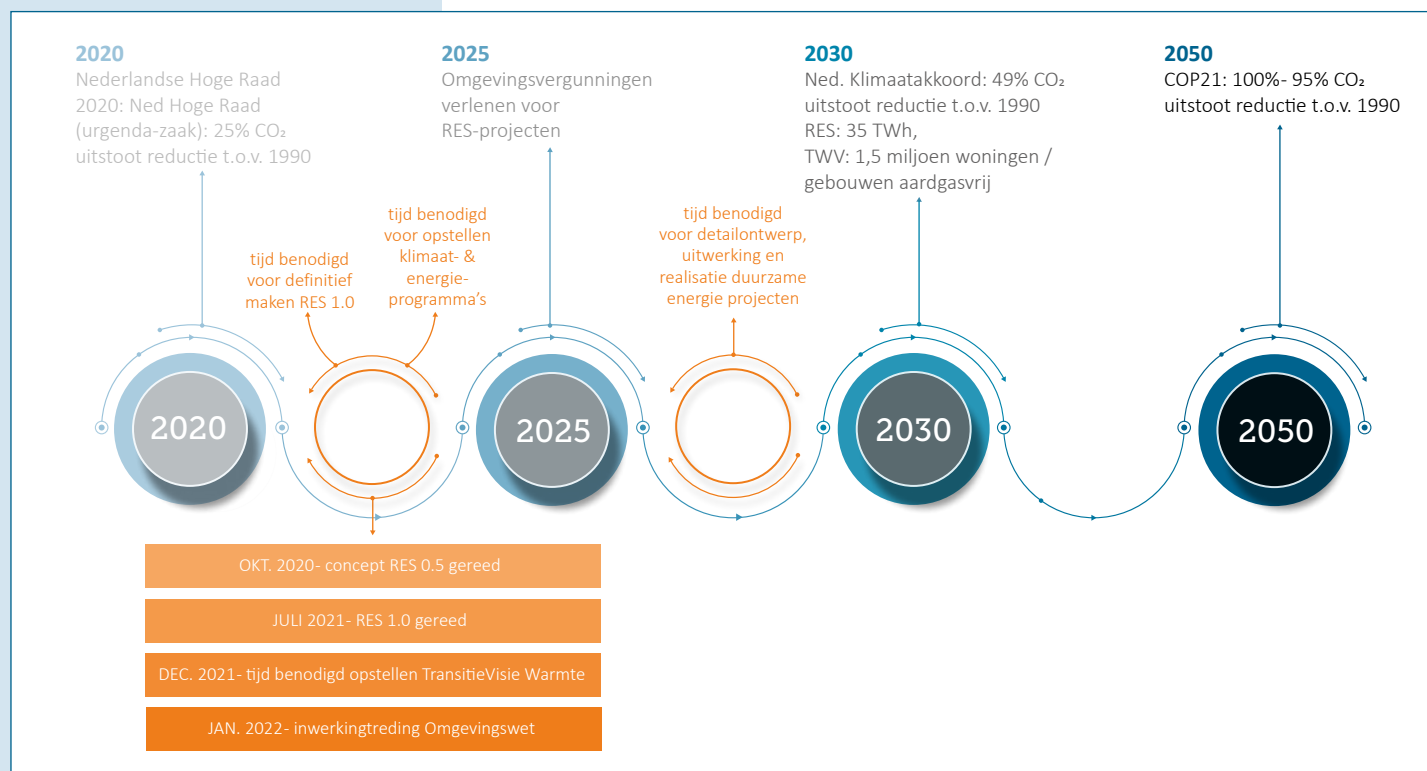
Als vervolg op deze pilots is het consortium gevraagd om een plan van aanpak op te stellen voor de ontwikkeling van het instrument programma voor gemeenten. Hierbij staat centraal dat gemeenten in interactie komen te staan met net-beheerders en andere betrokkenen. Ook hier is Antea Group penvoerder.

Het Nationaal Programma Regionale [EnergieStrategie](#) ondersteunt de vier onderdelen van de overheid (Rijksoverheid, provincies, waterschappen en gemeenten) die de 30 RES-regio's vormen bij het maken van de RES'en. Voor het Nationaal Programma Regionale EnergieStrategie heeft NLingenieurs en Kennislab Omgevingswet, [een routeplanner](#) ontwikkeld die gemeenten houvast biedt bij de inzet van de instrumenten van de Omgevingswet. Antea Group heeft hierbij een voortrekkersrol vervuld. Met behulp van deze routeplanner kan bepaald worden welke (opvolgende) instrumenten ingezet kunnen worden om de RES te vertalen in het beleid voor de fysieke leefomgeving. De routeplanner beschrijft ook welk instrument wanneer en voor welk doel ingezet kan worden. Ook heeft Antea Group de pen gevoerd over het consortium dat acht pilots begeleidde. Deze pilots onderzochten en bekeken of de Omgevingswet de opgave van de energietransitie kan versnellen.

No time to waste

Om het behalen van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord zeker te stellen is het noodzakelijk om nu al te beginnen. Terugrekenend vanaf 2030 is het noodzakelijk om rekenschap te nemen van de praktische uitvoerbaarheid en doorlooptijd van verschillende processen en procedures. Dit betekent dat vanaf 2025 de projecten in uitvoering zullen moeten zijn om de doelstellingen uit het Klimaatakkoord te kunnen behalen in 2030. Dit houdt ook in dat omgevingsvisies, -plannen, energieprogramma's, vergunningen besluiten vanaf 2020/21 voorbereid moeten worden. Denk hierbij ook aan aanpassingen en / of uitbreidingen in de energie-infrastructuur. Deze vergen vaak kapitaal intensieve investeringen die de integratie van de energieprojecten maatschappelijk efficiënt dienen te faciliteren. Een goede afstemming tussen de plannen van energieprojecten en de ontwikkeling van de infrastructuur is noodzakelijk.

Energielandgoed Wells Meer

De Gemeente Bergen wil de eerste energieonafhankelijke gemeente van Limburg worden. Het Energielandgoed Wells Meer speelt hierin een centrale rol. Grootschalige opwek van zonne- en windenergie met ruimte voor natuur, recreatie, educatie en bedrijvigheid. En het plan moet écht van en voor Bergen worden.

Grote vraag op voorhand was: is het plan haalbaar op deze plek? Onze specialisten op het gebied van ruimte én energie gingen hiermee aan de slag. We keken naar de landschappelijke inpassing, de benodigde procedures en de businesscase.

De volgende vraag was: hoe geven we het landschap stap voor stap vorm? Aan de hand van een haalbaarheidsverkenning stelden we met de gemeente een Plan van Aanpak en een kredietaanvraag op. We loodsten de gemeente door verschillende procedures en stelden een m.e.r. bij de structuurvisie voor het Energielandgoed op. In december 2018 stelde de gemeenteraad de structuurvisie vast, waarna fase 2 aanbrak: de ontwerpfase. In deze fase begeleiden en adviseren de adviseurs van de Antea Group vanuit de projectorganisatie de gemeente bij het uitwerken van de plannen in samenwerking met diverse specialisten. Dit resulteerde in een integraal Masterplan, dat de gemeenteraad in december 2019 vaststelde.

Nu ondersteunen onze adviseurs de gemeente bij de planologische procedure, het aanvragen van de vergunningen, de uitwerking van het ontwerp, de oprichting van een ontwikkel-B.V. en de afstemming met de netbeheerders.

Integrale dienstverlening staat voorop

Antea Group is zeer betrokken bij de inpassing van de energieopgave in Nederland. Dit doet zij op veel terreinen en op verschillende manieren. Antea Group heeft veel ervaring met de planvorming (ruimtelijke plannen en milieueffectrapportage) voor de ontwikkeling van windparken en zonnevelden. Maar ook voert Antea Group inhoudelijke onderzoeken uit, is zij betrokken bij het opstellen van business cases en stelt ze warmtetransitieviesies op.

Belangrijke onderwerpen die daarom in de komende jaren een rol gaan spelen zijn:

- *de betrokkenheid van bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en burgers*
- *de inpassing van zonne-energie;*
- *de realisatie van windenergie;*
- *de koppelingen van warmtevraag en –aanbod;*
- *de energie-infrastructuur.*

De energietransitie is een opgave die verschillende werelden bij elkaar brengt. Het zal in de komende tijd noodzakelijk zijn om verschillende disciplines en vakgebieden samen te laten werken. Het Klimaatakkoord kent meerdere tafels. Het laten samenkomen van verschillend jargon, definities, kengetallen en normen is waar Antea Group op verschillende fases en niveaus ruime kennis en ervaring in heeft.

Hierbij gaat de vertaling in (ruimtelijk) beleid samen op met een zorgvuldig proces met stakeholders, beheersing van de businesscase en een procedure die in lijn is met de Omgevingswet. De integraliteit hierin is de kern van onze dienstverlening. De nieuwe Omgevingswet gaat ervan uit dat een opgave van de energietransitie verbonden wordt met andere opgaven.

Dit betekent voor gemeenten dat het opstellen en uitvoeren van een programma voor de energietransitie om de bijdrage voor de RES te concretiseren Omgevingswet-proof moet zijn. Hierin zou niet alleen hernieuwbare opwek (wind, zon, e.a.) een plek moeten krijgen, maar ook energiebesparing en het verduurzamen van de warmtevoorziening. Het programma zal integraal de verschillende opgaves met elkaar moeten verbinden en zich niet alleen op hernieuwbare elektriciteit richten; het verduurzamen van industrie, mobiliteit, de gebouwde omgeving en de infrastructuur zijn hier ook onderdeel van.

Next steps

Gezien het tijdsplan van de opgaves en de doelstellingen van het Klimaatakkoord en de verdere fasering van visievorming naar uiteindelijke (project)besluiten, moeten gemeenten nu al beginnen met het opstellen van de energieprogramma's.

Een energieprogramma is een relatief nieuw instrument voor gemeentelijke organisaties. Een programma is een flexibel instrument dat overheden in verschillende fasen van de beleidscyclus kunnen inzetten. Overheden stellen programma's met maatregelen om de gewenste kwaliteit van de fysieke leefomgeving te bereiken. Gemeenten zullen dan ook een vertaalslag moeten maken van hetgeen in de Regionale Energie Strategie is beschreven naar beleid en maatregelen voor bepaalde sectoren en gebieden in deze gemeenten. Het programma bindt het college van B&W voor de inzet van bepaalde maatregelen op het gebied van hernieuwbare energieopwekking, warmtebronnen voor de gebouwde omgeving, welke wijken eventueel van het aardgas af kunnen en nog tal van andere onderwerpen die een rol spelen bij het behalen van de doelstellingen van het Klimaatakkoord. Bij deze vertaalslag is het van belang om maatschappelijke en financiële haalbaarheid niet uit het oog te verliezen. Daarnaast is het van belang dat een dergelijk programma rekent op bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak. Ook zal het programma de netimpact en de systeem efficiëntie van de energievoorziening moeten borgen. De adviseurs van Antea Group draaien deze opgave graag om: *"gebruik de energietransitie als middel om een gebied of stedelijke omgeving voor bedrijven, organisaties en burgers verder te ontwikkelen en handelingsperspectief te creëren"*.

De adviseurs van Antea Group verbinden op een innovatieve manier de energietransitie en de gebiedsontwikkeling aan de dagelijkse praktijk van vergunningen, omgevingsplannen en haalbaarheidsstudies. Met producten, zoals energiedashboards voor monitoring en onze 'routeplanner' zorgen we voor maximale grip op de ruimtelijke procedure van de Omgevingswet.

De adviseurs van Antea Group brengen u en de energietransitie graag in concrete en resultaatgerichte acties verder. Zij gaan graag met u aan de slag!

Het is 2050. De transitie van het energiesysteem is achter de rug. Zonder het handelingsperspectief wat geboden werd in de begin jaren '20 door gemeentelijke energie programma's voor de burgers, bedrijven en organisaties was het waarschijnlijk ook niet gelukt....

Over Antea Group Nederland

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen.

Al bijna 70 jaar.

Meer weten?

Johan Fuite

Projectmanager Energietransitie

T. +31 (0)650082883

E. johan.fuite@anteagroup.nl

Johan van de Heijning

Adviseur Gebiedsontwikkeling
en duurzame energie

T. +31 (0)653359186

E. johan.vandeheijning@anteagroup.nl

Joris Knigge

Adviseur Energietransitie en -systemen

T. +31 (0)620702262

E. joris.knigge@anteagroup.nl

www.anteagroup.nl